

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 57 0 Ps 118954 19 Rev
Banjaluka, 28.08.2019. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Tanje Bundalo kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Darka Osmića, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca „U.“ d.d. M. (pravni slijednik „U.L.“ d.o.o. S.), M., koga zastupa punomoćnik V.S., advokat iz B., protiv tuženog „R&S C.“ d.o.o. P., koga zastupa Zajednička advokatska kancelarija Z.B. i B.D. – B. iz B., radi duga, odlučujući o reviziji tužioca protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 118954 18 Pž od 18.02.2019. godine, na sjednici održanoj dana 28.08.2019. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 118954 17 Ps od 26.11.2018. godine, odbijen je tužbeni zahtjev tužioca da se tuženi obaveže da mu na ime duga po osnovu mjenice serijski broj RS 421629307 isplati novčani iznos od 306.919,49 KM, sa zakonskom zateznom kamatom i troškovima parničnog postupka.

Obavezan je tužilac da tuženom nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 7.751,10 KM, dok je u preostalom dijelu zahtjev tuženog za naknadu troškova postupka preko dosuđenog iznosa odbijen.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 118954 18 Pž od 18.02.2019. godine, žalba tužioca je odbijena i potvrđena presuda Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 118954 17 Ps od 26.11.2018. godine.

Odbijen je zahtjev tužioca za naknadu troškova postupka na ime sastava žalbe u iznosu od 2.925,00 KM.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija tužilac iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tuženi predlaže da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužioca za isplatu iznosa od 306.919,49 KM sa zakonskim zateznim kamatama, po osnovu izdate mjenice, koja je služila kao sredstvo obezbjeđenja Ugovora o finansijskom lizingu broj 5957/11 od 11.02.2011. godine.

Na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka prvostepeni sud je utvrdio da su tužilac i tuženi bili u poslovnom odnosu po osnovu Ugovora o finansijskom lizingu broj 5957/11 od 11.02.2011. godine, čiji sastavni dio su Opšti uslovi ugovora, kojim je (članom 4.2) regulisano da će u slučaju raskida ugovora zbog neizmirenja obaveza, korisnik lizinga (tuženi) biti dužan da isplati sva dospjela potraživanja; da je kao obezbjeđenje potraživanja iz ugovora korisnik lizinga (tuženi) dao tužiocu 7 bjanko mjenica (među kojima se nalazi i predmetna mjenica broj RS 421629307) sa ovlaštenjem za popunjavanje od 14.02.2011. godine da u slučaju neispunjenja obaveze tužilac može bez druge njegove saglasnosti popuniti mjenicu u cjelosti do visine iznosa glavnice, redovne i zatezne kamate, kao i ostalih troškova, ukoliko se u skladu sa Ugovorom, steknu uslovi koji su propisani istim; da je tužilac 31.10.2013. godine obavijestio tuženog da, obzirom da postoje neplaćene a dospjele mjesečne rate u skladu sa članom 4. Ugovora isti jednostrano raskida, te da je iznos dospjelih potraživanja (iznos otvorenog salda) 397.505,20 KM; da odmah po prijemu navedenog, dospjeli neplaćeni račun uplati na račun tužioca, u suprotnom će isti biti prinuđen da pokrene sudski postupak; da je mjenica serijski broj RS 421629307 popunjena na iznos 391.579,18 KM sa datumom dospelosti 01.10.2014. godine, te da je navedeno „platite za ovu mjenicu po naredbi“ U.L. doo; da je kao trasat i trasant na mjenici označen tuženi, čiji se pečat nalazi u donjem desnom uglu, a da je za plaćanje ovlaštena R.b. d.d.; da je na mjenici stavljen pečat R.b. sa pečatom „mjenica nije naplativa“, sa datumom 01.10.2014. godine; da je tužilac podnio prijedlog za protest mjenice 02.10.2014. godine Okružnom privrednom sudu u Banjaluci sa obrazloženjem da je mjenicu aktivirao dana 01.10.2014. godine a da mu je istu vratila R.b. sa obrazloženjem da ista nije naplativa; da je Okružni privredni sud u Banjaluci prezentovao predmetnu mjenicu tuženom u prisustvu njegovog punomoćnika, te je izdao ispravu - protest mjenice 02.06.2015. godine; da je u poslovnim knjigama tužilac sa 31.07.2018. godine knjižio dug iz predmetnog ugovora u ukupnom iznosu od 306.919,49 KM.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud zaključuje da je tuženi ovlastio tužioca mjeničnom izjavom (ovlašćenjem) da istu popuni na način predviđen Ugovorom, da iz sadržaja mjenice proizlazi da je tuženi vukao, tj. trasirao ovu mjenicu na sebe, odnosno isti je označen i kao trasat i kao trasant. Međutim, obzirom da ju nije akceptirao, nije riječ o sopstvenoj mjenici, već o vlastitoj trasiranoj mjenici, prema kojoj tuženi ima položaj regresnog dužnika, a do regresa može doći uz ispunjenje slijedećih uslova: da je imalac mjenice podnio mjenicu na isplatu u roku njene dospelosti; da je isplata odbijena (u cjelosti ili djelimično) i da je pravovremeno podignut protest zbog neisplate mjenice. Kako je provedenim dokazima utvrđeno da je tužilac popunio bjanko mjenicu sa dospjećem na dan 01.10.2014. godine, da je R.b. d.d. istog dana potvrdila da mjenica nije naplativa, da je tužilac blagovremeno dana 02.10.2014. godine podnio prijedlog za protest predmetne mjenice (član 45. stav 3 Zakona o mjenici - „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 32/01, dalje: ZM), zaključuje da je shodno odredbi člana 80. stav 2. ZM prigovor zastare mjeničnog potraživanja osnovan, obzirom da je tužilac podnio prijedlog za protest mjenice dana 02.10.2014. godine, a da je prijedlog za izvršenje (tužba) podnesena 02.05.2016. godine, to je evidentno da je došlo do zastare predmetnog potraživanja iz mjenice.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenično utvrđenje i pravni zaključak prvostepenog suda, te je žalbu tužioca odbio i prvostepenu presudu temeljem odredbe člana 226. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP), potvrdio.

Odluke nižestepeni sudovi su pravilne i revizijom tužioca se ne dovode u pitanje.

Tužilac je tužbenim zahtjevom tražio isplatu iznosa od 306.919,49 KM sa zakonskim zateznim kamatama, po osnovu izdate mjenice, koja je služila kao sredstvo obezbjeđenja Ugovora o finansijskom lizingu broj 5957/11 od 11.02.2011. godine.

Iz činjeničnog utvrđenja nižestepeni sudovi proizlazi da je predmetna mjenica serijski broj RS 421629307 (kao bjanko mjenica), data kao sredstvo obezbjeđenja Ugovora o finansijskom lizingu koji su parnične stranke zaključile 11.02.2011. godine, sa ovlaštenjem za popunjavanje od 14.02.2011. godine, da imalac istu u slučaju neispunjenja obaveze može popuniti u cjelosti do visine iznosa glavnice, redovne i zatezne kamate, kao i ostalih troškova, ukoliko se u skladu sa ugovorom, steknu uslovi koji su propisani istim. Tužilac je obavijestio tuženog da jednostrano raskida ugovor o finansijskom lizingu sa danom 31.10.2013. godine, kada dospijeva na naplatu ukupan iznos od 397.505,20 KM, koji će biti uvećan za neplaćene kasko premije, zateznu kamatu i trošak povrata predmeta lizinga.

Kao trasant i trasat u mjenici je označen tuženi, čiji pečat se nalazi u donjem desnom uglu, te navedeno „platite za ovu mjenicu po naredbi“ U.L. doo, a za plaćanje je ovlaštena R.b. d.d. Tužilac je popunio mjenicu na iznos 391.579,18 KM sa datumom dospelosti 01.10.2014. godine. Na mjenici je stavljen pečat R.b. sa pečatom „mjenica nije plativa“, sa datumom 01.10.2014. godine. Nakon toga tužilac je podnio prijedlog za protest mjenice 02.10.2014. godine Okružnom privrednom sudu u Banjaluci koji je prezentovao predmetnu mjenicu tuženom u prisustvu njegovog punomoćnika, te je izdao ispravu - protest mjenice 02.06.2015. godine, a potom je tužilac dana 02.05.2016. godine podnio prijedlog za izvršenje na osnovu mjenice kao vjerodostojne isprave.

Pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da se radi o vlastitoj trasiranoj mjenici, a ne o sopstvenoj mjenici kako revident tvrdi.

Zakonodavac nije dao definiciju vlastite ili sopstvene mjenice, već je samo odredio njene bitne elemente (član 111. ZM). Prema tim elementima, tom mjenicom njen izdavalac izjavljuje „platiti ću za ovu“ ili „plaćamo za ovu“ mjenicu i time se obavezuje da će je isplatiti. Znači, vlastita mjenica nema poziva za plaćanje, ona nije naredba plaćanja (kao što je to trasirana mjenica – član 3. stav 1. tačka 2) ZM), već je bezuslovno obećanje plaćanja od izdavaoca ove mjenice. Zato je njen izdavalac istovremeno glavni mjenični dužnik. Valjanost takve mjenice nije uslovljena njezinim izdavanjem na propisanom mjeničnom blanketu.

U praksi (s obzirom da nema blanketa zvaničnog izdanja za vlastitu mjenicu, kao što postoje blanketi trasirane mjenice), blanketi koji važe za trasirane mjenice se upotrebljavaju i za vlastite mjenice tako što je izdavalac vukao (trasirao) mjenicu na sebe (tzv. konfuzija trasanta i trasata). U tom će slučaju trasant i trasat biti isto lice, ali trasant treba takvu mjenicu još i akceptirati potpisivanjem na lijevom kraju blanketa, pored naznake „prihvaćamo“. Tek takvim potpisivanjem mjenice trasant je stvarno postao glavni mjenični dužnik i njegov status je jednak statusu izdavaoca

vlastite mjenice. Strogost mjeničnih propisa ne dozvoljava tumačenje da je mjenica vlastita samom činjenicom da su na mjenici ista lica i trasant i trasat. Potpis trasanta stavljen na takvu mjenicu je isključivo u funkciji izdavanja mjenice, a on samim označavanjem sebe kao trasata nije preuzeo i obavezu isplate mjenične svote.

Prema elementima predmetne mjenice, u kojoj je naznačeno „platite za ovu mjenicu“ i koju je tuženi kao izdavalac mjenice vukao odnosno trasirao mjenicu na sebe tako što je sebe označio kao trasanta i trasata, ali je nije i akceptirao (potpisom na lijevom kraju blanketa, pored naznake „prihvaćamo“), radi se o vlastitoj trasiranoj mjenici (koja se u praksi često pogrešno izjednačava sa pojmom i značenjem sopstvene ili vlastite mjenice), prema kojoj tuženi ima položaj regresnog dužnika, a ne glavnog mjeničnog dužnika.

U pravilu, trasirana mjenica se prvo podnosi na isplatu akceptantu koji je glavni mjenični dužnik, a može se prezentovati i trasatu, nezavisno od toga da li je akceptirana ili ne, jer ova okolnost ne znači da će trasat odbiti isplatu o dospelosti. Ako neakceptiranu trasiranu mjenicu trasat odbije da isplati na dan dospijeća, onda je on samo lice koje je bilo pozvano da plati mjenicu, a koje nije postalo mjenični dužnik.

Ako akceptant odbije isplatu mjenice u roku njene dospelosti, imalac mjenice može da je podnese na isplatu njegovom avalisti – ako je na mjenici dat aval za akceptanta, te intervenijentu koji je akceptirao mjenicu, odnosno koji je označen da će isplatiti mjenicu (ukoliko je dat mjenični aval ili označen intervenijent).

Ovo znači da imalac mjenice ima pravo naplatiti mjenicu od glavnog dužnika u vrijeme njene dospelosti.

Ako trasiranu mjenicu odbiju da isplate lica koja se smatraju glavnim mjeničnim dužnicima, a kojima je mjenica prezentovana (akceptant, avalista glavnog dužnika i intervenijent), imalac mjenice ne prezentira je ostalim regresnim mjeničnim dužnicima (uključujući i trasanta), već najprije podiže protest kako bi ozvaničio čin neplaćanja mjenice od strane glavnog mjeničnog dužnika.

Nakon toga može naplatu mjenice tražiti u postupku po regresnoj mjeničnoj tužbi ili podnijeti prijedlog za izvršenje na osnovu mjenice kao vjerodostojne isprave.

Prema tome, akceptant trasirane mjenice, odnosno izdavalac vlastite mjenice su uvijek glavni mjenični dužnici i od njih se naplata mjenice može tražiti u zastarnom roku od 3 godine (odredba člana 80. stav 1. ZM), dok u odnosu na regresne dužnike do regresa može doći uz ispunjenje uslova: da je imalac mjenice podnio mjenicu na isplatu o roku njene dospelosti; da je isplata odbijena (u cjelosti ili djelimično) i da je blagovremeno podignut protest zbog neisplate mjenice.

Kod činjenice da je tužilac obavijestio tuženog da jednostrano raskida ugovor o finansijskom lizingu sa danom 31.10.2013. godine i da tada dospijeva na naplatu ukupan iznos od 397.505,20 KM, uvećan za neplaćene kasko premije, zateznu kamatu i trošak povrata predmeta lizinga, po ocjeni ovog suda konkretna mjenica dospjela na isplatu tada, a ne na dan 01.10.2014. godine (kako zaključuju nižestepeni sudovi), koji je tužilac označio na mjenici, pa mjenica nije podnesena na isplatu u roku iz člana 39. stav 2. ZM, a slijedom toga ni protest nije blagovremeno podignut u smislu odredbe člana 45. stav 3. ZM, čime je tužilac u odnosu na tuženog, s obzirom

na njegove istaknute prigovore, izgubio pravo naplate predmetne mjenice u smislu odredbe člana 54. stav 1. ZM.

Međutim, čak i pod pretpostavkom da je tužilac blagovremeno podigao protest predmetne mjenice dana 02.10.2014. godine, potraživanje tužioca je zastarjelo u smislu odredbe člana 80. stav 2. ZM, jer je tužilac, podnoseći sudu prijedlog za izvršenje na osnovu mjenice kao vjerodostojne isprave, dana 02.05.2016. godine, propustio da u roku od godinu dana od dana blagovremeno podnesenog protesta istakne mjenično pravni zahtjev u odnosu na tuženog, kao regresnog dužnika.

Pogrešno revident smatra da je trebalo primjeniti rok zastarjelosti iz člana 80. stav 1. ZM, koji se odnosi na glavnog mjeničnog dužnika, a kako tuženi nije izdavalac vlastite mjenice, niti akceptant trasirane mjenice, već regresni dužnik, to se u pogledu roka zastarjelosti na istog primjenjuje odredba člana 80. stav 2. ZM, pri čemu se rok od jedne godine računa od dana blagovremeno podignutog protesta, a ne dana kada je protestni organ izdao ispravu o protestu.

Slijedom navedenog odlučeno je kao u izreci na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podraščić